

2023. aasta tegevusteks olid Vana-Võromaa piirkonna kultuurieripäraga seotud arendustegevused:

1. Vana-Võromaa käsitöövõrgustiku arendamine
2. Vana-Võromaa kultuuriruumi turundustegevused

Võru Instituut arendas toetuse abil tugitegevusi, mis annavad piirkonna (väike)ettevõtetele rohkem võimalusi kasutada Vana-Võromaa kultuuripärandit traditsioonilise käsitöö valdkonnas ning turismiga seotud ettevõtluses, samuti tegevusi, mis tõstavad esile Vana-Võromaa pärimuskultuurilist eripära.

TEGEVUS 1

Käsitöövõrgustiku arendamisel oli põhirõhk käsitöölisi toetaval tegevusel, mis on seotud toodete turundusabiga, aga ka nõustamine tootearendusel, koostöö edendamine ühise kaubamärgi all tegutsedes, traditsiooniliste käsitööoskuste, sh rahvarõivaste valmistamise oskuste arendamisel.

2023. aasta tegevusi mõjutas majanduskeskkonna üldine halvenemine (elukalliduse kasv) ning rahvusvaheliselt pingelise olukorra jätkumine. Käsitöö müügivõimalused on taas laienenud, kuid tarbijate ostujõu vähenemine ei anna hädavajalikkude müügikäivet, nt laatadel müük ei tee kulusidki tasa. Mitmed käsitöömeistrid on tegevust kokku tõmmanud, osad on tegutsemist lõpetamas, aga on ka nooremaid käsitööhuvilisi, kes on võrgustikuga liitunud ning huvitatud pärandilisest käsitööst. Rahvarõivaste teemal nõu ja abi saamise huvi on kogukonnas kasvanud.

Pikalt viibinud Võru linna loomemaja hoone renoveerimine jõudis lõpule septembris, MTÜ sai ruume kasutama hakata oktoobris. Oma ruumide olemasolu ja seal tegutsemise uued võimalused annavad hoogu võrgustiku laienemisele ja võimestavad ka meie organisatsiooni.

2023. aasta arendustegevused (periood jaanuar-detsember):

1. Tugitegevused käsitöölisele piirkonna eripära kandvate toodete arendamiseks.

Omapära-toodete arenduses korraldasime uute **omapäratoodete loomise konkursi „Latsõlik ja lustiline“**.

Konkurss toimus 15. veebruarist kuni 28. aprillini, laekus üheksa erinevat tööd, osales 8 autorit.

Konkursil osalenud toodetega saab tutvuda fotode vahendusel Vana-Võromaa Käsitöö FB lehel: <https://www.facebook.com/media/set/?set=a.618634376977588&type=3>

Konkurssi ja tulemusi kajastati piirkonna meediakanalites. Uusi tooteid on aasta jooksul esitletud laatadel, mõned esemed olid suvemüükidel, tamkamäng on müügil e-poes umapuut.ee ning ka Ideekoja käsitöösinduses esitlusväljapanekus.

28.-29 oktoobril toimus kampsiku loovõmbelise kahepäevane mentorkoolitus, juhendas-õpetas Eve Mahhov, osalejaid 10, kajastused ja fotoalbum FB lehe ajajoonel: <https://www.facebook.com/vanavoromaahandycraft>

Tootearenduse nõustamisega tegeles aastaringset võrgustiku koordinaator Vilve Oja, nõu andsid ka Külli Eichenbaum ja Liilia Tann.

Tulemus: Vastastikku kogemusi vahetades saadi uusi ideid ning leiti koostöövõimalusi omanäoliste toodete loomiseks. Tootekonkursiga loodi uusi Vana-Võromaa eripära väljendavaid mänge/meeneid.

2. Vana-Võromaa käsitöötoodete müüki ja reklaami toetav tegevus

2.1. Vana-Võromaa **e-poe Uma puut kaubavaliku täiendamine:** aasta jooksul lisati poodi 18 uut toodet meie käsitöömeistritelt. Koordinaator Vilve Oja andis nõu ja aitas koostada tootekirjeldusi, tegi tootefotosid ning korraldas suhtlust meistritega kaupade ostude või tellimuste täitmiseks. Poe külastajaskonna laiendamiseks tehti koostööd Uma Meki ning võro keele nädala kampaaniatega. Ka meistrid on enda toodete kaudu poodi tutvustanud ja saanud poe info kaudu otsetellimusi.

E-poe haldamine ja turundustegevused on pidev igapäevane töö, sellega tegelevad aastaringset koordinaator Vilve Oja ja projektijuht Külli Eichenbaum.

Tulemus: e-poes on kaubavalik pidevalt vahetuv, toimub regulaarne reklaam ning postitused veebiturunduse võimalusi kasutades. Poe tuntus ning külastajaskond on laienenud.

2.2. Vana-Võromaa käsitöö esinduse **osalemine olulisematel käsitöölaatadel ja sündmustel** Vana-Võromaal ning mujal.

Vana-Võromaa Käsitöö oli aasta jooksul esindatud kaheksal üritusel: Rahvusvahelisel Pärimuspidu Baltica Tallinnas, Maarahva laat Vastseliinas, Võru Pärimustantsu festival, Vana-Võromaa saatkond Seto kuningriigis Rõsnal, Ökofestival Karilatsis, Uma Meki laat Võru linnaväljakul, ERKL mardilaat Tallinnas Unibet Arenal, Võru maakonna käsitöö näitusmüük Riigikogus. Lisaks korraldasime kahepäevase jõulueelse käsitöömüügi Võru Ideekojas käsitöoesinduses. Laatadele ja sündmustele väljaminekut ning üritustel osalemist koordineeris Vilve Oja, müügiga tegelesid käsitöölised.

Tulemus: Vana-Võromaa käsitöö on esindussündmustel esindatud ning Vana-Võromaa Käsitöö kui kaubamärk on reklaamitud. Veebipood on toimimas ja edasi arendatud. Käsitöölised panustavad ühistöösse. Vana-Võromaa käsitöö on esindatud Eesti käsitöö aasta tipp-sündmusel Mardilaadal.

3. Käsitöölise omavaheline koostöö ja teadmiste edasiandmine

3.1. **Vana-Võromaa rahvarõiva-alaste teadmiste jagamine, huviliste nõustamine, nõukoja sisuloome**, jaanuar - detsember 2023

Rahvarõiva nõukoda asutati aastal 2021 a alguses Võru Instituudi ja MTÜ Vana-Võromaa Käsitöö koostööna, nõukoda asub Vana-Võromaa Kultuurikojas Võrus Katariina allée 11.

Koduleht: <https://wi.ee/muusoumi/rahvaroiva/>

Aasta jooksul pöördui 23 korral nõustaja Vilve poole, päringud on registreeritud. Peamiselt sooviti nõu ja abi rahvarõivakomplektide (nii rühmad kui üksikisikud) või üksikesemete valmistamisel, sh otsiti valmistajaid ning küsiti hinnapakumisi. Nõu ning abi vajati ka vööde, põlle, tanude kohta, sooviti õpitubade korraldamist ning pöördui sooviga laenata rahvarõivaid. Seoses pärimuspeoga Baltica osales Vilve rahvarõivaste eksperdina eelvoorul ülevaatusel Vahtseliinas 19. märtsil. Vilve on osaline ka rahvarõivaste nõukodade üle-eestilises FB grupis.

Nõukoja väljapanekut täiendasime aasta esimeses pooles Vana-Võromaa muuseumide fondides olevate esemetega: nõukoja nurgavitriinis esitletakse Hargla naise rõivakomplekti, ühes seinavitriniis on veel variante Hargla naiste rõivatest (*pihtsärk, hamõ, ündrik*) ning teises vitriinis on Põlva khlk naise *hamõ, undruk ja seesega vest* ning üks haruldane linane *joonikane undruk* Urvaste kihelkonnast. Vitriinide allosas on vaatamiseks valik muuseumifondides olevaid pastlaid. Koostöös muuseumide varahoidjatega uurisime, täpsustasime ja koostasime esemete juurde selgitavad lood. Kui valmib MTÜ Rahvarõivas ettevõtmisel Põlva kihelkonna naise vanem pidulik rõivakomplekt, saab see asuma nurgavitriinis Hargla naise komplekti asemel.

2023. aasta suvel sai teoks Vana-Võromaa kihelkondade **rahvarõivaseelikute värvide uuring**. Vilve Oja ja Liis Luhamaa uurisid ERM-i kogudes vanemate rahvarõivaseelikute (21 seelikut) värvilahendusi, mille tulemusena said seelikute värvid kaardistatud ja koostatud lõngavärvimise retseptid. Kaardistamise põhjal koostas Vilve suve jooksul 195 värvinäidist koos täpsete retseptidega aniliinvärvide baasil. Tehtud uurimistöö tulemusi saab kasutada rahvarõivaste valmistamise nõustamisel: seelikukanga kudujad saavad täpsed teadmised Vana-Võromaa kihelkondade seelikute lõngade värvide kohta (kasutada on värvinäidised villasel lõngal koos värvimise retseptiga).

Eravalduses olevate pärandiliste (vanade) käsitööesemete kohta asusime teavet otsima esemepõhiselt, küsides sotsiaalmeedias ning infolistides Vana-Võromaa suurrättide kohta. Laekus info kolmelt omanikult, kellega tegeleme edasi järgmisel aastal.

Sisulisi töid tegid ja korraldasid koordinaator Vilve Oja ning projektijuht Külli Eichenbaum. Teisi nõustajaid/praktikuid kaasati vajadusepõhiselt.

3.2. Õpitubade ja koolituste väljatöötamine.

Üks õpitubade sari sai koostatud esimesel poolaastal, kavandasime selle väljasõitudeks sobivalt (selliseid soove on meieni jõudnud). Traditsioonilised tehnikad ja oskused: *kaarsimi villu, kistavarrõga ketrüs, kuami kaarusnüüri, kuami lavvakõisiga hüüd, pletimi raika, vilstipulsti!, poimimi pailu, kuami lapilist hüüd, korjami kirju - kuami hüüd*.

Õpitubade valiku pakkumisel Ideekojas on ettevalmistused tehtud, kuid õppe korraldus jääb järgnevasse aastasse. Hoone/ruumide valmimine nihkus sügisesse ning tegelda tuli siis esmalt käsitööesinduse sisseseadmise (oktoobris) ning laatade-müükide

ettevalmistusega (novembris). Detsembris pakkusime jõulueelse väljamüügi käigus ka lühikesi õpitubasid.

Ideekojas pakutavate õpitubade valikuga saab tutvuda kodulehel: https://www.ideekoda.ee/loovmeistrid/wp-content/uploads/2023/08/Tegevustunnid-kooliopilastele-ja-lasteaialastele_17_08_2023.pdf

Väljasõiduga õpitubasid (viis valikut eelpoolnimetatutest) korraldasime Võru Pärimustantsu festivalil 8. juulil (õpetajad Vilve Oja ja Reet Pettai). Kõladega vöökudumise õpituba juhendas Vilve Oja 24 nov Haridusfestivalil Väimelas.

Pikemate koolituste teemad plaanisime siduda kangakudumiseks vajalike oskuste õpetamisega, paraku selgus sügisel asjaolu, et teljetare sisustus (kangasteljed koos tarvikutega, käärpuu) siiski ei mahtunud projekti kaudu hangitava inventari hulka. MTÜ hankis küll kasutatud kangasteljed, kuid need tahavad kordategemist ning lisatarvikuid, seega läheb õppe alustamisega veel aega.

3.3. Aastaringelt jätkus **käsitöölise omavaheline info jagamine** e-posti listi ning FB lehtede kaudu ning otsesuhtluses. Plaane ja tegevusi arutati ning infot vahetati seitsmel ümarlaua-kokkusaamisel, mis toimusid: 7.02, 7.03, 4.04, 5.05, 20.09, 11.10, 15.11.

Kokkusaamiste memod on avaldatud Vana-Võromaa käsitöövõrgustiku kodulehel: <https://wi.ee/tegemise/vana-voromaa-kasituu/>

Võrgustikuga on liitunud kümme uut huvilist, kes tulid inforingi tootekonkursi, näituse või koolituste kaudu. Seoses käsitöoesinduse avamisega Võru Ideekojas on huviliste ring veel mõnevõrra laienenud ning seltsi liikmeks astuda on soovinud kolm käsitöömeistrit.

FB grupi jälgijate hulk on dets lõpu seisuga 764, aasta jooksul lisandus 112 huvilist. Infovahetust korraldasid koordinaator Vilve Oja ning projektijuht Külli Eichenbaum.

Tulemus: nõukoja kaudu jagati soovijatele rahvarõivaste komplekteerimise, valmistamise ja kandmise kohta kõigi kaheksa Vana-Võromaa kihelkonna Hargla, Kanepi, Karula, Põlva, Rõuge, Rāpina, Urvaste ja Vastseliina osas. Kogukond ning siinsed külalised teavad rohkem meie paikkonna rahvarõivastest. Täiendatud on nõukoja väljapanekut, uuritud arhiivides olevaid esemeid ning pärimust. Lisandunud on teadmised fondides olevate rahvarõivaseelikute värvide osas. Toimib käsitöölise omavaheline koostöö – ühistegevused on läbiarutatud ja planeeritud, ette on valmistatud ja läbi viidud mitu uut koolitust. Toimib infovahetus ja tegevuste reklaam, huviliste hulk on kasvanud. Toimus 7 ümarlaua-kokkusaamist. Otsekontaktide kaudu lisandus koostööringi uusi käsitöö-huvilisi.

4. Käsitöö tihedam lõimimine turismivaldkonnaga.

Vana-Võromaa kaubamärgiga käsitööd vahendati suvisel külastushooajal piirkonna muuseumide poodidesse. Tootekonkursiga valmis uusi paikkonna eripära kandvaid tooteid,

millest mõned on jõudnud huvilisteni. Võrumaa Arenduskeskusega üheskoos valmistati ette käsitööväljapanek näitusmüügiks Riigikogus.

Kontaktid piirkonna turismikoordinaatoritega on jäänud nõrgaks. Paraku on turismiarenduses toimunud muudatused, senised maakondlikud turismiarendustöötajad on saanud teised tööülesanded ja kohalik turismivõrgustik jäänud toeta. Selles olukorras on võimalik vaid otsekontaktidega üritada käsitöö lisamist mõne teenuspaketi või pakkumise juurde. Vähenenud on turismiettevõtjate huvi käsitöövaldkonna poolt pakutava vastu, koostöösoove on varasemat vähem, nõudlus turismimeenete osas on vähenenud.

Koostöö on püsinud Uma Meki võrgustikuga, oleme leidnud võimalusi toidu ja käsitöö pakkumiste ühendamiseks (jõulupakkide kampaanias oli ka käsitöötoodete valik, käsitöömüügile Ideekojas lisasime ka Uma Meki toodete müügi, jätkuvalt toimib veebipoe Uma Puut kaudu ristturundus Uma Mekiga).

Väike koostöömoment on Tartu 2024 programmi kudumiskampaaniaga: oleme üks kogumispunkt, kuhu käsitöömeistrid saavad tuua omakoostatud kultuuripealinna mustritega mütse, salle ja käpikuid.

Tulemus: Vana-Võromaa käsitöö osaleb vastavalt võimalustele kultuuriruumi mainekujunduses ja turunduses.

5. Käsitüüesindus Võru linnas avatud Ideekojas (varasem nimetus Uma Loomemaja)

Võru linna loomemaja hoone ja ruumide renoveerimine jõudis lõpule septembris 2023.

Kogu ettevõtmine kulges keeruliselt ning ajakava siiski muutus: plaanide järgi pidi hoone valmima aprillis ja käsitööd puudutavad ruumid saama küllastajatele avatud 1. juulist. Tegelikult sai hoone/ruumid valmis septembri lõpus ja Vana-Võromaa Käsitüü MTÜ sai hakata ruume kasutama alates oktoobrist 2023. Käsitööruume tutvustav video You Tubes: <https://www.youtube.com/watch?v=AyKy3h9fQoI>

Ruumides tegutsemise ettevalmistusi jagus kogu aastaks. Tehnilisi küsimusi ja hoone haldamisega seotud küsimusi lahendasime koostöös Võru LV-ga, tihedat suhtlust toimus nii kirjade kaudu kui nõupidamistega. Aasta algul täpsustasime sisustuse hankeks vajalikku infot, kevadel ja suvel valmistasime ette teavituse ja reklaamiga seonduvat – teeäärne valguskast, valgustatud silt, majajuht, ukseksildid, käsitöövoldiku uus tiraaz, maja nimi, kodulehe domeeni nimi, lehe kujundus, sisutekstitid. Koduleht sai kasutusvalmis septembri lõpuks ja on leitav aadressilt: <https://www.ideekoda.ee/>

Hoone nimetuse leidmiseks tuli korraldada nimekonkurss, et leida toimiv nimi, mis sobiks mõlemale hoone kasutajale: Vana- Võromaa Käsitüüle ja Võru Huubile (ettevõtlike noorte ühendus). Valiti välja Ideekoda, mis jääb maja nimeks ning töötab ka virtuaalmaailmas domeeninimena. Käsitööruumide koondnimetusena tundus kõige sobivam Vana-Võromaa käsitüüesindus (*käsitüüesindus*).

Hoone avati pidulikult 29. septembril 2023, oktoobris tegelesime kolimise ning ruumide sisseseadmisega, toimusid ruumide pildistamine ning video loomine. Esimese meistrite

näituse panime üles avamise ajaks: Heli Viksi kootud linsed rätikud ja Ivari Jõgeda valmistatud puidust mööbel. Meistrite käsitööloomingu näitusmüügi saime avada peale mardilaata novembri keskel ja kohe tuli tegelda jõulueelse suurmüügi ettevalmistustega. 5.-21.detsembril oli avatud jõulumüük tööpäeviti kell 10-17 ja laupäeviti 10-14. Oluline on panustada aega ja jõudu turundustegevustele, et huvilised leiaksid üles tee käsitööstusse. Ruumides on saanud praeguseks toimima:

Vällänäütus ja esinduspuut (esinduse, näituste ja müügitare) – Vana-Võromaa käsitöötoodete müük, vahelduvad meistrinäitused, nõustamine ja info jagamine. Küllastajatele avatud tööpäeviti 10-15, muul ajal kokkuleppel. Detsembris avasime esinduses teise meistrinäituse: Kõolehe Kalju kootud rahvarõivaste kirivööde näitus.

Opitarõ (õppe- ja seminariruum) – toimunud on üks käsitöökoolitus, käsitöölise kokkusaamised ja mõned seminarid, mille korraldamiseabi on üks meie pakutavaid teenuseid.

Fotolabori ruum (tootefotode pildistamiseks) on vajaliku sisustusega, sest loomemaja projektis nappis rahalisi vahendeid.

Kudamisetarõ (teljetare), kus on kavandatud toimuma kanga- ja vööde kudumise õpe, töötoad ning kangakudumise praktika, jäi rahapuudusel sisustamata projektis kavandatud kahtede kangastelgede ja käärpuuga, seetõttu pole teljetare veel kavandatud eesmärgil kasutusel. Ühingu liikmed hankisid kahed kasutatud kangasteljed, mis tuleb töökorda saada, et kudumisega seotud teenuseid saaks ikkagi võimalikult peatselt pakkuma hakata. Seltsil on olemas väiksemad käsitöövahendid (vokk, kedervars, kraasid, kerilauad, väiksed vöökudumise teljed) ja lai sortiment käsitöömaterjale (saadud annetustena) – nende baasilt saab siiski töötubasid läbi viia. Ideekoja kodulehel on meie koostöövõrgustiku ja pakutavate teenuste tutvustus, samuti sündmuste kalender: <https://www.ideekoda.ee/loovmeistrid/>

Ideekojas käsitööstuses toimetavad igapäevaselt koordinaator Vilve Oja, seltsi liikmed ning võrgustiku käsitöölised. Kindel asukoht, avatus ning käsitöö vajaduste põhine ruumide disain annavad meie koostöövõrgustiku meistritele uut hoogu ning on heaks kasulavaks nii noorte kaasamisele kui ka meistrite vahel uute põnevate ideede sünniks.

Tulemus: Vana-Võromaa pärandkultuuri osaks olevat traditsioonilise käsitöö teadmused saab püsivalt tutvustada ning on head ruumivõimalused selle edasiandmiseks õpitegevuste, sündmuste, näituste ja oskusteabe vahendamise kaudu.

TEGEVUS 2

Vana-Võromaa kultuuriruumi turundustegevused 2023

Vana-Võromaa kultuuriruumi ühiste turundustegevuste korraldustööd on mõjutanud turismikorralduse institutsionaalne reform, mis alates 2023. aastast on viinud maakondlikud turismikoordinaatorid Lõuna-Eesti DMO koosseisu. Seni maakonna põhiselt tegutsenud koordinaatorite tööülesanded keskenduvad nüüdsest Lõuna-Eesti kui sihtkoha turundusele

väliturgudele, LE siseste sihtpiirkondade, sh Vana-Võromaa tutvustamine ning nähtavus on jäänud tahaplaanile. Puudub ka selge strateegia, kuidas kohaturundusega edasi liikuda.

Eesti kui sihtkoha väliturunduse arendamise huvides soovis EAS-i Visit Estonia strateegilise arenduse tiim tutvuda Vana-Võromaa „toodetega“ (st turismiobjektidega) eesmärgil saada selgust, millised neist on väliturule pakkumiseks sobivad. Valmistasime koostöös (Anzelika Gomozova, Kristina Jors ja Külli Eichenbaum) ette tutvumistuuri Vana-Võromaaga, mis toimus 30. ja 31. oktoobril ning 31. okt pealelõunal toimus Tartus EAS majas kokkuvõttev seminar. Külalastatud ettevõtted/objektid said tagasisidet, mis osas on vaja veel oma pakkumist täiendada, et saada osalema väliturule suunatud kampaaniates (juhul kui ettevõtte pakkumised sobituvad kampaaniate profiiliga).

2.1. Vana-Võromaa sihtpiirkonda tutvustava veebilehe täiendamine ja nõustamine.

Vana-Võromaa sihtpiirkonda tutvustava veebilehega <https://www.puhkaeestis.ee/et/ponevad-paigad/louna-eesti/vana-voromaa> toimetasid aasta jooksul Põlva, Võru ja Valga maakondade diginähtavuse spetsialistid. Piirkond on veebis hästi esindatud (445 objekti ja 20 tuuri). Võru Instituudi projektijuht Külli kontrollis üle tuure ning mõningaid objekte, mis on seotud just Vana-Võromaa eripära elamuspakkumistega. Ebatäpsuste ja faktivigade parandused edastati spetsialistidele ja/või lehe toimetajatele. Täiendavate tuuride koostamine töökavasse ei mahtunud.

2.2. Osalemine Antsla-Kanepi kultuuritee marsruudi loomisel. Urvaste Külade Seltsi eestvõtmisel on koostamisel Lääne-Võromaa kultuuritee marsruut (*Rännürada Vana-Võromaa õdagukaarin*), mis tooks esile paigad, kus väärtustatakse võru keelt ja pärandkultuuri. Tuur (*rännürada*) on omal käel reisijale. Marsruut sõideti läbi 24. märtsil, kultuurilise eripära osa koostamist (teekonna koostamist, objektide soovitamist ning pärimuslugusid) nõustas Võru Instituut. Esmane versioon rännuteest on valminud ja asub veebis <http://www.urvasteseltsimaja.ee/vana-voromaa-parandturismi-tee/>

2.3. Vana-Võromaa kultuuripärandit esitlevate sündmuste esiletõstmine veebiturunduses (info loomine ja edastamine digikanalite haldajatele). Tehtud vastavalt võimalustele jooksvalt aasta jooksul. Soovitatud teemasid ja lugusid võrukeelsetele meediakanalitele (võrukeelne raadiosaade, Uma Leht).

2.4. Kultuuripärandit esitlevate fotode pildipanka täiendati ennekõike käsitöölaste fotodega, aga ka piltidega muuseumides toimunud sündmustelt (sh suitsusaunadega seonduv). Lühiklippe, mida turunduses saab kasutada, loodi koostööprojekti raames üks seoses Võru Ideekoja avamise ja sisutegevuste tutvustamisega käsitöö osas: <https://www.youtube.com/watch?v=AyKy3h9fQoI> ning üks võru keele nädalaga seoses: <https://www.youtube.com/watch?v=jq416dU5mjc>

2.5. Kohaliku toidu võrgustiku Uma Mekk tegevustes võro keele ja kultuuripärandi esiletoomine.

Projektijuht osales kohaliku toidu võrgustiku Uma Mekk meeskonnas, tegeldes tootjate nõustamisega toidupärandi ning võru keele osas ning osaledes märgi omistamise komisjoni töös.

2023. aastal toimus kolm märgi taotlusvoor, istungid toimusid 16.03, 19.06, 29.09. Uma Meki kohvikute ja restoranide nädalad toimusid kevadel 7.-16. aprill ja sügisel 6.-15. oktoober. Kevadel osales 8 toidukohta ja sügisel 7. Komisjoni ülesandeks oli enne toidunädalate toimumist nõustada toidukohti koha peal (UM menüü toitade sobivus ning kohaliku tooraine pakkujate soovitamise) ning turundustegevuste ettevalmistused (fotod toitudest, soovitusel turunduseks, ühisturunduse võimalused). Külli vastutusel oli menüüdes toitade nimede kirjakuju täpsustamine ning menüüde tõlkimine võru keelde ning turunduses vajalike võrukeelsete tekstide loomine, reklaamide tõlked.

Veel on nõustatud ning tõlgitud menüüsid I Võrokõsi Kongressi kolmele toidupakkujale, Baltica festivalil esindatud toidutoodetele, Ulgumaa OÜ-le ja Hämsa Maherestole. Keelenõu on antud Uma Mekk suurlaada tarbeks (võrukeelseid reklaamlauseid ja ütlist) ning soovitatud Uma Meki jõulukampaania kinkepakkidele võrukeelseid nimesid.

2.6. Suitsusaunadega seotud kultuuripärandi tutvustamine.

2023 oli üleriigiline sauna-aasta. Vana-Võromaa suitsusaunade koostöökoguga varasemalt arutatud ideedest, kuidas sauna-aastal võrokeste suitsusaunu ja saunakombeid esile tõsta, said üksjagu ka teoks.

Vana-Võromaa muuseumide saunad said eraldi objektidena üles puhkaestis.ee lehele ja sauna-aasta kampaanialehele, Mõniste ja Karilatsi muuseumide saunad osalesid ka kampaanias põhjalike videolugudega, nendes vabaõhumuuseumides toimusid aasta jooksul mitmed suitsusauna teemapäevad, vastavad muuseumitunnid ja sündmused, õpipäevad, vt täpsemalt <https://savvusann.ee/mia-sunnus/>

Karilatsi muuseumis valmis väike püsinäitus, mis tutvustab nii suitsusaunakombeid kui ka lugusid, näitus sai koha muuseumi suitsusauna välisseinal, kus see on külastajatele hästi vaadeldav ja avab saunahoone olemust.

Sauna-aasta puhul sai koostatud veebiviktoriin *Vana-Võromaa savvusannast ja sannakombist*, mida saavad kõik soovijad vabalt lahendada: <https://wi.ee/viktoriin/savvusann-ja-sannakombo/>. Viktoriin sai avaldatud novembri alguses võro keele nädalal, aasta lõpuks oli viktoriini vaadatud ligi 2000 korda, lõpuni lahendanuid oli 368.

Üleilmset tähelepanu said suitsusaunakombed Hints Anna tehtud dokumentaalfilmiga «Savvusanna sõsarad», mis esilinastus 2023. aasta jaanuaris Sundance'i filmifestivali maailmakino dokumentaalfilmide võistlusprogrammis ja sai kõrge tunnustuse: parima režii preemia. Aasta jooksul on Anna filmi tutvustatud väga laiale publikule nii Eestis kui mujal maailmas, film on saanud terve rea erinevaid tunnustusi ja preemiaid.

Aastaringelt toimus kodulehe savvusann.ee jooksev toimetamine, uudiste kogumine ja avaldamine. Korraldatud on huviliste nõustamised saunapärimuse või pärandiliste tegevuste osas. Koostöökoguga vahetasime infot sauna-aasta tegemiste teemal ja jätkus arutelu suitsusaunade kaardistamise teemal, põhjalikum nõupidamine ja töörühma moodustamine toimus 29. detsembril.

Küllli Eichenbaum ja Eda Veeroja esindasid Vana-Võromaa pärandipiirkonda 28.sept Viljandis Pärimusmuusika Aidas toimunud UNESCO võrgustiku koosloome töötoas. Koostöövõrgustiku kutsusid kokku EAS turismiosakond ja UNESCO Eesti rahvusliku komisjoni sekretariaat. Võrgustiku eesmärk on arendada koostööd ja luua sünergiat pärandikohtade ja sihtkohtade vahel ning tõsta teadlikkust UNESCO pärandikohtadest nii Eestis kui Eesti välisturgudel. Koostöövõrgustiku kokkusaamised jätkuvad ja 2024 koostatakse tegevusplaani.

Seoses eeloleva kultuuririkkuse teema-aastaga sai Vana-Võromaa kultuurilise eripära teadvustamiseks ja esiletoomiseks koostatud Võromaa kultuuririkkuse teemaline seinakalender aastaks 2024. Kalendri pildid koos lühitekstidega tutvustavad Eesti vaimse kultuuripärandi nimistus olevaid oskusi, kombeid, teadmisi Vanalt Võromaalt.

Kultuurieripäraga seotud turundustegevusi korraldab ning koostööprojektides osaleb Võru Instituudi poolt projektijuht Külli Eichenbaum.

Tulemused: Vana-Võromaa sihtpiirkond puhkaestis.ee lehel on toimiv, piirkond hästi esitletud; valmimisjärgus on Vana-Võromaa läänepoolne reisimarsruut, täienes foto-ja videoklippide kogu, võrgustike ja meeskondade koostöös on Vana-Võromaa kultuurilised eripärad sündmuste ja tegevuste kaudu hästi nähtavad.

Kokkuvõtvalt

Vana-Võromaa kultuuriline eripära (suitsusaunakombed, võro keel, kohalik toit Uma Mekk, käsitöömeistrite looming, Vana-Võromaa kihelkondade rahvarõivad) on vastavalt võimalustele esile toodud, toimusid mitmed ettevõtmised, ilmusid meediakajastused siseriiklikes meediakanalites ja sotsiaalmeedias.

Aruande koostas:

Küllli Eichenbaum
toetuse saaja esindaja
Võru Instituudi projektijuht
Tel 56611924